

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

**Verslag over de opvolgingsdoorlichting van Vrije Basisschool - De Kleine Wereldburger
(Steinerschool) te BORGERHOUT**

Hoofdstructuur basisonderwijs

Instellingsnummer 128819
Instelling Vrije Basisschool - De Kleine Wereldburger (Steinerschool)
Directeur Marcel PENNING
Adres Generaal De Wetstraat 16 - 2140 BORGERHOUT
Telefoon 03-297.91.28
E-mail onthaal@dekleinewereldburger.be
Website www.dekleinewereldburger.be

Bestuur van de instelling VZW De Kleine Wereldburger
Adres Generaal De Wetstraat 16 - 2140 BORGERHOUT

Scholengemeenschap Steinerscholen Basisonderwijs
Adres Boomsesteenweg 94 - 2610 WILRIJK
CLB Vrij CLB De Wissel Antwerpen
Adres Hallershofstraat 7 - 2100 DEURNE

Dagen van het opvolgingsbezoek 01-06-2015
Einddatum van het opvolgingsbezoek 01-06-2015
Datum bespreking verslag met de instelling 10-06-2015

Samenstelling inspectieteam
Inspecteur-verslaggever Liesbet CRIEL
Teamleden Myriam VANDE MOORTELE

INHOUDSTAFEL

INLEIDING.....	3
1 HISTORIEK	4
2 TE REMEDIEREN TEKORT(EN).....	4
3 ZIJN DE TEKORTEN GEREMEDIEERD?	4
3.1 Kleuteronderwijs: Nederlands	4
3.2 Kleuteronderwijs: wereldoriëntatie	4
3.3 Vaststellingen kleuteronderwijs: Nederlands en wereldoriëntatie.....	4
4 ADVIES EN REGELING VOOR VERVOLG	9

INLEIDING

Dit verslag is het resultaat van de opvolgingsdoorlichting van de school door de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap. Het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 geeft haar de opdracht hiertoe.

Als de school bij een doorlichting een beperkt gunstig advies kreeg, volgt na de periode, vermeld in het advies, een opvolgingsdoorlichting. Tijdens een opvolgingsdoorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de bij de voorgaande doorlichting vastgestelde tekortkomingen voldoende werden geredimeerd.

Het referentiekader dat de onderwijsinspectie gebruikt bij een (opvolgings)doorlichting is opgebouwd rond de componenten context, input, proces en output:

- context: de omgevingskenmerken en de kenmerken van administratieve, materiële, bestuurlijke en juridische aard die de school karakteriseren
- input: kenmerken van het personeel en van de leerlingen of cursisten van de school
- proces: initiatieven die de school neemt om output te realiseren, rekening houdend met haar context en input
- output: de resultaten die de school met haar leerlingen of cursisten bereikt.

Meer info over het CIPO-referentiekader vindt u op www.onderwijsinspectie.be.

Tijdens het opvolgingsbezoek verzamelt het inspectieteam bijkomende informatie via observaties, gesprekken en analyse van documenten.

De opvolgingsdoorlichting resulteert in een opvolgingsverslag dat bestaat uit een concluderend gedeelte en een advies.

Het concluderende gedeelte omvat de conclusies van de opvolging.

Het opvolgingsverslag eindigt met een advies dat betrekking heeft op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de school. De onderwijsinspectie kan twee adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de school of van structuuronderdelen.
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de school of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de school de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve opvolgingsverslag informeert de directeur van de school de ouders en leerlingen over de mogelijkheid tot inzage.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de school het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de school of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De school mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1 HISTORIEK

Het vorige doorlichtingsbezoek vond plaats van 19-09-2011 tot 20-09-2011 en werd afgesloten met een beperkt gunstig advies. Vanaf 01-09-2014 moet de school kunnen aantonen dat tekort(en) die aan de basis lagen van dit advies, in voldoende mate werden geremedieerd. Dit verslag beschrijft in welke mate de school daarin is geslaagd.

2 TE REMEDIEREN TEKORT(EN)

- de erkenningsvoorwaarde '**voldoen aan de onderwijsdoelstellingen**'

Kleuteronderwijs - Leergebieden

Nederlands
wereldoriëntatie

3 ZIJN DE TEKORTEN GEREMEDIEERD?

3.1 Kleuteronderwijs: Nederlands

Voldoet

De kleuterafdeling streeft de ontwikkelingsdoelen voor Nederlands in voldoende mate na. De eigen ontwikkelingsdoelen zijn richtinggevend voor zowel het onderwijsaanbod als de evaluatie. Het tekort is in voldoende mate weggewerkt.

3.2 Kleuteronderwijs: wereldoriëntatie

Voldoet

De kleuterafdeling streeft de ontwikkelingsdoelen voor wereldoriëntatie in voldoende mate na. De eigen ontwikkelingsdoelen zijn richtinggevend voor zowel het onderwijsaanbod als de evaluatie. Het tekort is in voldoende mate weggewerkt.

3.3 Vaststellingen kleuteronderwijs: Nederlands en wereldoriëntatie

Curriculum Onderwijsaanbod

*Referentiekader
Planning
Evenwichtig en volledig
Samenhang
Brede harmonische vorming
Actief leren*

De Steinervisie en -doelen zijn sterk in de kleuterafdeling aanwezig. De kleuteronderwijzers hebben vanuit hun eigen opleiding en vorming en/of praktijk in andere Steinerscholen ervaring met de antroposofische ideeën van deze onderwijsvorm. Het onderwijskundige handelen van de kleuteronderwijzers spoort met de visie van de eigen ontwikkelingsdoelen van Nederlands en wereldoriëntatie.

De kleuteronderwijzers werken planmatig. De jaar- en maandplanning, het weekrooster en de vaste dagindeling zijn richtinggevend voor de gekozen thema's en activiteiten. De seizoenen en de jaarfeesten vervullen hierin een prominente rol.

De teamleden maakten een overzicht van de eigen ontwikkelingsdoelen van Nederlands en wereldoriëntatie en koppelden dit aan de typische activiteiten en de huishoudelijke sfeer binnen het Steineronderwijs.

Daarnaast ontwikkelden de kleuteronderwijzers activiteitenfiches met een oplijsting van (een veelheid aan) eigen ontwikkelingsdoelen en de vermelding van leerinhouden, groeilijn, verloop, materiaal en differentiatie. De leerplannen werkten hiervoor inspirerend.

De kleuteronderwijzers geven in hun dagplanning de activiteiten aan waarbij de eigen ontwikkelingsdoelen kansen krijgen. Recentelijk werd het sjabloon van de

dagplanning bijgestuurd. Meerdere kleuteronderwijzers zijn nog zoekende om de verschillende planningsdocumenten ontwikkelingsgericht te gebruiken. Vooral de onderdelen '(zelf)evaluatie' en 'actieplan vanuit observaties en evaluaties' vullen ze leerkrachtafhankelijk in. De doelenselectie gebeurt soms vrij eenzijdig. Enkele kleuteronderwijzers selecteren overwegend dezelfde ontwikkelingsdoelen. De school heeft nog geen expliciete werkwijze om op langere termijn te bewaken dat ze zoveel mogelijk ontwikkelingsdoelen met voldoende frequentie voor zoveel mogelijk kleuters nastreeft.

De algemene doelstellingen van de Rudolf Steinerpedagogie benadrukken het belang van taalopvoeding in het kader van de taal- en persoonlijkheidsontwikkeling. De eigen ontwikkelingsdoelen leggen vooral het accent op 'luisteren' en 'spreken'. Liedjes, versjes, rijmpjes, spreuken, talige spelletjes, verhalen, poppenspel en handgebarenspeletjes nemen een belangrijke plaats in het klasgebeuren in. Het opnemen van taal via nabootsing is de overheersende werkwijze waardoor het luisteren en spreken bij de kleuters ontwikkelingsmogelijkheden krijgt. De taalverwerving wordt ondersteund door middel van beweging. De aangeboden verhalen kennen een differentiatie per leeftijd en zijn afgestemd op het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Het principe van de voortdurende herhaling biedt kansen om de verhalen te begrijpen en na te vertellen. Conform de schoolvisie, is het taalonderwijs impliciet maar krachtig. Zo wordt niet gericht geoefend op elementen van 'taalbeschouwing' of het bereiken van 'lees- en schrijfwwaarden'. Ondanks de instroomkenmerken van de kinderen, zijn er weinig schoolafspraken op het vlak van woordenschatverwerving.

Uit de planningsdocumenten, de klasinrichting en de bijgewoonde activiteiten blijkt een verwevenheid met wereldoriënterende aspecten. Ritme, regelmaat en herhaling vormen het kader waarbinnen de gehele kleuterwerking zich afspeelt. De activiteiten zijn ingebed in het jaar met zijn wisselende seizoenen, de week met zijn verschillende dagen, de dagindeling, de klas- en schoolgemeenschap als sociaal weefsel.

Voor het domein 'natuur' krijgen de kleuters door de seizoenstafel, de wandelingen en het verzorgen van planten en kippen ervarings- en leeransen om kennis en inzicht te verwerven inzake planten en dieren.

Het domein 'techniek' komt vooral aan de orde tijdens huishoudelijke activiteiten, houtbewerking, handwerk en knutselactiviteiten. Tijdens het bouwen van kampen en het spelen met de knikkerbaan krijgen de kinderen stimulansen om voor een probleem of uitdaging door middel van exploratie en experiment een eenvoudige oplossing te bedenken. De peuters en kleuters worden tijdens het vrij spel aangezet om technische systemen te construeren en deze op fantasierijke en zinvolle wijze te integreren in hun activiteiten.

Er is uitgesproken aandacht voor 'gewoontevorming en hygiëne' bij het dagelijkse fruitmoment en het eten van verse soep en brood of rijstpap. Toch staat de tijd in het bereiden en het nuttigen ervan niet altijd in verhouding tot de tijd die aan andere ontwikkelingsdoelen wordt besteed.

De kleuters krijgen stimulansen om tijdens de seizoenswandelingen en klasuitstappen het 'verkeer' te leren kennen.

De klasregels en afspraken en de eerbied en dankbaarheid voor menselijke arbeid brengen de 'sociaal-culturele verschijnselen' onder de aandacht.

Aspecten van 'tijd' krijgen een klemtoon door het steeds weerkerend ritme van dag, week en jaar. Ontwikkelingsdoelen zoals het kunnen terugblikken of

voorzien krijgen veeleer impliciete aandacht.

Oriëntatie in de 'ruimte' krijgt invulling door de kennis van de lichaamsdelen, het begrijpen van ruimtelijke begrippen en kwaliteiten en de dagelijkse kring- en bewegingsspelletjes. Op het vlak van begripsvorming zijn er weinig schoolafspraken.

De mogelijkheden om de wereld te ontdekken in en rond de school worden enigszins benut. Illustratief hiervoor zijn de wekelijkse 'buitenspeeldagen' bij de jongere kinderen en de seizoenswandelingen.

De kleuteronderwijzers hechten veel belang aan een huiselijk klasklimaat. Ze houden in de talige interactie met de kinderen sterk rekening met de emotionele component. De aandacht voor het zich kunnen en durven uitdrukken staat centraal. De kleuteronderwijzers stimuleren peuters en kleuters om hun ideeën duidelijker te verwoorden en bieden voldoende ruimte tot taalproductie.

Onderwijsorganisatie

*Onderwijstijd
Klasmanagement*

De teamleden leggen een grote betrokkenheid aan de dag om zich voor de kinderen in te zetten. Ze bouwen een cyclisch week- en dagverloop op, met afwisselend klassikale en gedifferentieerde activiteiten.

De beschikbare onderwijstijd wordt niet steeds optimaal gebruikt. Het antroposofische karakter van het onderwijs drukt vaak het tempo binnen het klasgebeuren. De verschillende huishoudelijke activiteiten, speeltijden en rustmomenten vergen veel tijd. Er zijn weinig schoolafspraken om deze activiteiten te benutten als intentionele leeransen, noch om ze geleidelijk aan te passen aan de zelfstandigheid van kleuters.

Uitrusting

Ontwikkelingsmaterialen

Er is voldaan aan de minimale materiële vereisten die de leerplannen aangeven. Wat het leergebied Nederlands betreft, treffen we kabouters, houten en stoffen figuren, tast- en boetseermateriaal, doeken en eenvoudig verkleedmateriaal in het klasbeeld van de verschillende groepen aan. Het aanbod aan boeken en materialen om 'talig' met elkaar om te gaan is verschillend per klasgroep. In sommige klassen is de boekenhoek weinig uitnodigend ingericht. Wat wereldoriëntatie betreft, zijn de materialen om seizoens- of jaarfeeststemming op te roepen prominent in de verschillende groepen aanwezig. De kleuteronderwijzers beschikken over bouw materiaal, stokpaarden, een timmertafel, een zandbak, een poppenhoek, materialen voor handvaardigheid en een degelijk ingerichte keuken. In enkele klassen zijn de (poppen)hoeken vrij klein en weinig aantrekkelijk.

Evaluatie

Evaluatiepraktijk

*Evenwichtig en representatief
Kindvolgsysteem
Gericht op bijsturing*

Een eerste bron van evaluatie vormen de observaties tijdens de dagelijkse activiteiten. Deze observaties geven informatie over de voortgang en het verloop van de activiteiten waar een kind of groep mee bezig is. De gegevens die de kleuteronderwijzer hieruit haalt, sturen onmiddellijk het onderwijsaanbod en het handelen bij.

Daarnaast evalueren en volgen de kleuteronderwijzers de ontwikkeling van de kleuters op aan de hand van meer gerichte observaties. Ze streven ernaar om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van de ontwikkeling van elke individuele kleuter. Het (digitale) 'Kleuter Observatie Instrument' van de Federatie van Steinerscholen biedt kansen om de actuele ontwikkelingsgraad van de kleuter breed in beeld te brengen. Er zijn duidelijke linken tussen de eigen ontwikkelingsdoelen en de geobserveerde aspecten.

De kleuteronderwijzers kijken vanuit een positieve bril naar de kleuters. Het 'groepsoverzicht' (waarnemen-begrijpen) zorgt voor een gestructureerde stand van zaken, geeft zicht op belemmerende en stimulerende factoren en biedt waar nodig de informatie om het kind verder te begeleiden en te ondersteunen in zijn ontwikkeling. De observaties worden veeleer beperkt gebruikt om het onderwijsaanbod voor bepaalde kleuters te optimaliseren.

Begeleiding
Leerbegeleiding
Beeldvorming
Zorg

Taalontwikkelings- en wereldoriënterende aspecten worden aan de hand van het 'Kleuter Observatie Instrument' opgevolgd. Daarnaast wordt bij de oudste kleuters het eigen schoolrijpheidsonderzoek afgenomen.

Sinds kort wordt in het eerste leerjaar een genormeerde taalproef gebruikt en hanteren de kleuteronderwijzers een notitieblad om de taalverwerving bij meertalig opgevoede kinderen te observeren. Het kleuterteam wendt de testresultaten en observatiegegevens nog niet aan om op schoolniveau tot besluitvorming en verbetering van de onderwijskwaliteit te komen. Het vormt voor de school nog een uitdaging de begeleiding gericht af te stemmen op de geobserveerde noden van de kleuters.

Hoewel de school bewust kiest voor gemengde leeftijdsgroepen, wordt de noodzaak om te differentiëren door meerdere kleuteronderwijzers onvoldoende aangevoeld. In de planningsdocumenten zijn er weinig gedifferentieerde doelen terug te vinden en in de geobserveerde praktijk is de differentiatie beperkt. Op basis van de kindbesprekingen en het multidisciplinair overleg bepaalt de kleuterafdeling welke kleuters extra begeleiding nodig hebben. Deze recent opgestarte, formele overlegmomenten resulteren nog te weinig in het doelgericht, planmatig en systematisch opzetten van zorgverbredende interventies. Het handelingsgericht werken wordt beperkt in de praktijk gebracht.

Professionalisering
Deskundigheidsbevordering
Nascholingen
Interne expertise

De school schakelde een ervaringsdeskundige en een begeleider van de Federatie van Steinerscholen in om gefaseerd de tekorten weg te werken. Wisselingen in de teamsamenstelling bemoeilijkten het traject. De ervaringsdeskundige werkt vooral vraaggestuurd, observeert de individuele klaspraktijk en reikt in de nabespreking concrete tips ter verbetering of bijsturing aan. Het vrijblijvende karakter ervan, zwakt het effect van de interventies enigszins af.

Op pedagogische studiedagen, (deel)teamvergaderingen en op andere formele overlegmomenten kwamen onder meer de studie van het leerplan aan bod. Recentelijk kreeg het observeren van kleuters en het optimaliseren van de zorgwerking bijzondere aandacht in de school.

Binnen het concept van Steineronderwijs is professionalisering een evidentie. Er wordt van de kleuteronderwijzers verwacht zich regelmatig bij te scholen of te herbronnen. De Federatie richt jaarlijks diverse cursussen voor specifieke leeftijdsgroepen in. Meerdere kleuteronderwijzers nemen hieraan deel, participeren aan verdiepingscursussen in de Steinerpedagogiek in Nederland en nemen (didactische) publicaties door.

De kleuteronderwijzers getuigen van inzet. Hun onderlinge samenwerking en professionaliteit zijn het laatste jaar sterk toegenomen. De nieuwe directeur creëert een klimaat van vertrouwen, besteedt aandacht aan visieontwikkeling en zet in op het verwerven van inzichten. De kwaliteitszorg is groeiende. Sinds kort beschikt de school over een conceptplanning van onderwijskundige prioriteiten (het meerjarenplan en het jaarplan) met geformuleerde kerndoelstellingen. De wekelijkse (deel)teamvergaderingen en de open teamsfeer met (informeel) collegiaal overleg genereren dynamiek, een positief elan en betrokkenheid bij de

teamleden. Ze dragen er bovendien toe bij dat het reflecterend vermogen van de kleuteronderwijzers toeneemt. De kleuteronderwijzers leven gemaakte afspraken na wat de ontwikkelingsmogelijkheden van de kinderen gunstig beïnvloedt. Het is voor het team een uitdaging om deze houding te bestendigen ten gunste van de kwaliteit van het onderwijs. Het inspectieteam waardeert de geleverde inspanningen van het team en wenst de school alle succes toe bij haar verdere ontwikkeling.

**Inbreuk(en) op
regelgeving**

De school beschikt sinds kort over een door de algemene personeelsvergadering goedgekeurd nascholingsplan (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs artikel 8). Het tekort op het vlak van regelgeving is in voldoende mate weggewerkt.

4 ADVIES EN REGELING VOOR VERVOLG

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies voor erkenning van tekort(en) zoals vermeld in punt 2 van dit verslag:

GUNSTIG

- voor de erkenningsvoorwaarde 'voldoen aan de onderwijsdoelstellingen' voor het **kleuteronderwijs**.

Namens het inspectieteam	Voor kennisname namens het bestuur
Liesbet CRIEL de inspecteur-verslaggever	Marcel PENNINGS de directeur
Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de school	